מלכוד 67': אסור לחזור על הטעות ולוותר על קלפי המיקוח

written by פרופ' זכי שלום | 08.06.2026

ימים ספורים לאחר תום מלחמת ששת הימים, הציג נשיא ארצות הברית דאז, לינדון ג'ונסון, את עקרונות ההסדר במזרח התיכון. בנאום שנשא ב-19 ביוני 1967, וזכה לתואר "נאום חמש הנקודות", התווה הנשיא את התנאים הבאים: זכותן של כל מדינות האזור לחיות בשלום ובביטחון; פתרון הוגן ומעשי לבעיית הפליטים; חופש שיט במעברים ימיים בינלאומיים; בלימת מירוץ החימוש במזרח התיכון; ושלום המבוסס על גבולות מוכרים ובטוחים ועל כיבוד ריבונותן של כל המדינות.

במהלך הנאום הדגיש הנשיא כי "חזרה לגבולות ה-4 ביוני 1967 לא תוביל לשלום". הגבולות ההם, הבהיר ג'ונסון, היו גבולות שביתת נשק בלבד, והם לא מנעו מלחמות ופעולות טרור נגד ישראל.

ישראל של אותם ימים הייתה נתונה באופוריה שגבלה בתחושת גאולה. מעמדה המדיני ויוקרתה הצבאית הרקיעו שחקים, ואיש לא העלה בדעתו שזוהי שעת כושר חולפת כזו המחייבת את ירושלים להגיע להבנות מהירות עם ארצות הברית סביב "היום שאחרי", ובעיקר לקבע את מפת הגבולות העתידית.

בפרץ של נדיבות שקשה להבין את סיבותיו, קיבלה ממשלת ישראל באותו יום ממש (19 ביוני 1967) החלטה שלפיה תהיה מוכנה לחזור לגבול הבינלאומי עם מצרים ועם סוריה "על בסיס הצרכים הביטחוניים של ישראל", בתמורה להסכמי שלום. רבים בממשלה סברו, קרוב לוודאי, שלאחר תבוסה כה משפילה שבאה בעקבות שתי תבוסות קודמות במלחמת העצמאות ובמבצע קדש יגיעו הערבים למסקנה המתבקשת שעדיף להם להגיע להסדר.

אולם ההיגיון הערבי פעל בצורה שונה. תוך זמן קצר התכנסו מדינות ערב בוועידת חרטום ואימצו את "שלושת הלאווים": לא לשלום עם ישראל, לא להכרה בישראל, ולא למשא ומתן עמה.

מדוע חשה ישראל צורך להצהיר על ויתוריה מראש? התהייה הזו נותרת בעינה עד היום. מה ההיגיון לוותר מראש על קלפי מיקוח יקרים במקום לנקוט עמדה קשיחה, ולהציג כל נסיגה עתידית כוויתור כואב? הרי אלה העקרונות הבסיסיים ביותר של ניהול משא ומתן בזירה הבינלאומית. התמיהה גוברת עוד יותר בהתחשב בכך שמפלגות הימין בראשות מנחם בגין ישבו אז בממשלת הליכוד הלאומי, ונתנו גם הן את ידן להחלטה זו.

עד מהרה התהפכה תמונת המצב. בינואר 1969 נכנס ריצ'רד ניקסון לבית הלבן, ומינה למזכיר המדינה את ויליאם רוג'רס שלא נמנה עם אוהדיה המובהקים של מדינת ישראל, בלשון המעטה. ישראל שקעה במלחמת התשה רווית דמים, ואפקט הניצחון המזהיר של ששת הימים

החל להתעמעם. בארץ הלכו והתעצמו המחאות נגד ממשלת גולדה מאיר, בטענה שזו "אינה חפצה בקידום הסכם שלום".

המחיר המדיני של הדשדוש הזה היה כבד. תוך זמן קצר הציג מזכיר המדינה את "תוכנית רוג'רס", שתבעה נסיגה ישראלית מלאה כמעט לגבולות ה-4 ביוני. עקרונות נאום חמש הנקודות של ג'ונסון, כפי שישראל פירשה אותם, התאדו באוויר. איש כבר לא זכר אותם.

ישראל נמצאת כיום במצב דומה להפליא. היא נושאת לבדה בנטל המערכה הצבאית הישירה מול איראן ושלוחיה. כבר לא ניתן לטעון שהיא חוסה באופן פסיבי תחת המטרייה האמריקנית; ידה, ברוך השם, על העליונה, וניתן לקוות שכך יהיה גם בהמשך. כעת, ארצות הברית היא זו שזקוקה לרצונה הטוב של ישראל כדי לסגור עסקה אסטרטגית מול איראן.

זהו בדיוק הזמן לעגן מול הבית הלבן מסמך הבנות רשמי שיקבע את מעמדה האסטרטגי של ישראל, ואת שליטתה בשטחים חיוניים ברצועת עזה, בלבנון ובסוריה – כולל השטחים שצה"ל תפס במהלך הלחימה הנוכחית.

כבר עתה אנו עדים לכך שהלחץ של ממשלת לבנון ומדינות ערב על וושינגטון מתחיל להגביל את חופש הפעולה הישראלי בצפון. למרות המתקפות החוזרות ונשנות של חיזבאללה והנפגעים הרבים בקרב חיילנו, נדרשה ישראל להסיג כוחות מאזורים מסוימים בדרום לבנון כדי לאפשר לצבא לבנון לתפוס עמדות – אף שברור לכל שהסיכוי שצבא זה יתעמת עם חיזבאללה קלוש ביותר.

עם סיום המלחמה, קלפי המיקוח שבידי ישראל ילכו וייחלשו. המדינה תיכנס למערכת בחירות פנימית, רווית השמצות ועימותים פוליטיים נגד הממשלה והעומד בראשונה. במקביל, בארצות הברית ייערכו בעוד חודשים ספורים בחירות האמצע לקונגרס. איש אינו יכול להבטיח שהמפלגה הרפובליקנית תצא מהן עם ידה על העליונה, ואם הנשיא טראמפ יאבד את הרוב בקונגרס, חופש התמרון שלו יוגבל באופן דרמטי.

בנסיבות כאלה, גם דיווחים ממוחזרים על "פרשיות ריגול ישראלי" בפנטגון עלולים לצבור תאוצה מחודשת בדעת הקהל האמריקנית. אווירת החיבוקים הנוכחית עם הממשל עלולה להתחלף במהירות ב"כתף קרה" ובפרצופים חמוצים בבית הלבן ובגבעת הקפיטול.

חובה עלינו לנצל את "ירח הדבש" הזמני והמצומצם הזה כדי להבטיח את מעמדנו וגבולותינו לדורות קדימה, עוד לפני שהמערכה מסתיימת.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 08 ביוני 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.